

Sune Carlson: Affärsföretagets statistik. Förlagsaktiebolaget Affärsekonomi. Stockh. 1944. 284 S. (Tilsendt fra G. E. C. Gads Boghandel).

Sune Carlson, Docenten i Statistik ved Handelshögskolan i Stockholm, har gjort et meget fortjenstfuldt Arbejde ved at udgive en Bog om Erhvervslevets Statistik, og han peger da ogsaa i Forordet med Rette paa, at han med denne Bog har udfyldt et Hul i svensk erhvervsøkonomisk Litteratur.

Bogen er opdelt i to Hovedafsnit, nemlig I. Det statistiske Arbejdes Planlægning og praktiske Udførelse og II. Den statistiske Analyse. Det gælder om begge Afsnit, at Forfatteren tilsyneladende har god Føling med Erhvervslevets Forhold, idet de benyttede Eksempler gennemgaaende er heldigt valgt og valgt med særligt Henblik paa Erhvervslevets Tarv. Flere Steder har Sune Carlson dog ikke benyttet Tal fra Erhvervslevet, saaledes har han bl. a. ved Behandlingen af den normale Fordelingslov ikke kunnet komme uden om de traditionelle Møntforsøg, ligesom han ved de partielle Undersøgelser Grundprincipper beskæftiger sig med Bønner af forskellig Størrelse. Ogsaa ved Korrelationsteorien er f. Eks. benyttet Tærningkast. Dette bekræfter den Erfaring, at man tilsyneladende ved Behandlingen af »Teorien« ikke kan undgaa de rene Lykkespil, og at disse derfor maa indtage en ret central Plads i en Lærebog. Man kan da altid diskutere, hvor meget man skal beskæftige sig med disse Problemer. Det forekommer mig, at selv om Sune Carlsons Afsnit om Sandsynlighed og normal Fordeling er udmærket, kunde der nok være gjort noget mere ud af Spørgsmaalet, idet Forstaaelsen af Teorien vel gaar forud for den mere mekaniske Anvendelse af den.

Hvad angaar det partielle Udvalgs Omfang behandler Sune Carlson dette i et lille Afsnit, hvor det er forudsat, at man har med et tilfældigt Udvalg at gøre. Dette kan naturligvis være meget interessant, men ofte staar man indenfor Erhvervslevet overfor at skulle arbejde med et bevidst Udvalg; man kunde derfor godt have ventet dette prekære Emne behandlet væsentlig mere indgaaende. Iøvrigt kan jeg helt skrive under paa, naar Sune Carlson om det bevidste Udvalg fremhæver følgende: »Vid systematiskt urvalda stickprov komma resultatet att vara helt beroende av omdömet och noggrannheten hos den person som samlar in siffermaterialet. Detta förhållande bör man framför allt beakta, när man överlåter åt någon utomstående att utföra stickprovstagningen. De tekniska svårigheterna vid själva urvalet medföra, att värdet av en stickprovsanalys alltid kommer att bli beroende på omdömet, realkunskaperna och tillförlitligheten hos samtliga de personer som handha undersökningen. Ett misslyckat resultat behöver därför icke bero på något fel hos de statistiska metoderna.«

Under Korrelationsteorien forekommer det meget værdifuldt fra et teoretisk Synspunkt, at Sune Carlson drager Distinktionen mellem et direkte funktionelt Sammenhæng og et Sammenhæng, hvor der er Tale om, at Størrelserne er korrelerede.

Under Afsnittet om Korrelation gives en udmærket Fremstilling af Anvendelsen af mindste Kvadraters Metode og nærmere Analyse af Korrelationskoefficienten. Her synes jeg dog, at man savner en nærmere Understregning af, at Korrelationskoefficienten først og fremmest er værdifuld ved lineær Regression. Ved Korrelationsanalysen vilde vel i det hele taget lidt færre Formler og en stærkere Understregning af, at en Diagramstil-

Sune Carlson: Affärsföretagets statistik. Förlagsaktiebolaget Affärsekonomi. Stockh. 1944. 284 S. (Tilsendt fra G. E. C. Gads Boghandel).

Sune Carlson, Docenten i Statistik ved Handelshögskolan i Stockholm, har gjort et meget fortjenstfuldt Arbejde ved at udgive en Bog om Erhvervslevets Statistik, og han peger da ogsaa i Forordet med Rette paa, at han med denne Bog har udfyldt et Hul i svensk erhvervsøkonomisk Litteratur.

Bogen er opdelt i to Hovedafsnit, nemlig I. Det statistiske Arbejdes Planlægning og praktiske Udførelse og II. Den statistiske Analyse. Det gælder om begge Afsnit, at Forfatteren tilsyneladende har god Føling med Erhvervslevets Forhold, idet de benyttede Eksempler gennemgaaende er heldigt valgt og valgt med særligt Henblik paa Erhvervslevets Tarv. Flere Steder har Sune Carlson dog ikke benyttet Tal fra Erhvervslevet, saaledes har han bl. a. ved Behandlingen af den normale Fordelingslov ikke kunnet komme uden om de traditionelle Møntforsøg, ligesom han ved de partielle Undersøgelser Grundprincipper beskæftiger sig med Bønner af forskellig Størrelse. Ogsaa ved Korrelationsteorien er f. Eks. benyttet Tærningkast. Dette bekræfter den Erfaring, at man tilsyneladende ved Behandlingen af »Teorien« ikke kan undgaa de rene Lykkespil, og at disse derfor maa indtage en ret central Plads i en Lærebog. Man kan da altid diskutere, hvor meget man skal beskæftige sig med disse Problemer. Det forekommer mig, at selv om Sune Carlsons Afsnit om Sandsynlighed og normal Fordeling er udmærket, kunde der nok være gjort noget mere ud af Spørgsmaalet, idet Forstaaelsen af Teorien vel gaar forud for den mere mekaniske Anvendelse af den.

Hvad angaar det partielle Udvalgs Omfang behandler Sune Carlson dette i et lille Afsnit, hvor det er forudsat, at man har med et tilfældigt Udvalg at gøre. Dette kan naturligvis være meget interessant, men ofte staar man indenfor Erhvervslevet overfor at skulle arbejde med et bevidst Udvalg; man kunde derfor godt have ventet dette prekære Emne behandlet væsentlig mere indgaaende. Iøvrigt kan jeg helt skrive under paa, naar Sune Carlson om det bevidste Udvalg fremhæver følgende: »Vid systematiskt urvalda stickprov komma resultatet att vara helt beroende av omdömet och noggrannheten hos den person som samlar in siffermaterialet. Detta förhållande bör man framför allt beakta, när man överlåter åt någon utomstående att utföra stickprovstagningen. De tekniska svårigheterna vid själva urvalet medföra, att värdet av en stickprovsanalys alltid kommer att bli beroende på omdömet, realkunskaperna och tillförlitligheten hos samtliga de personer som handha undersökningen. Ett misslyckat resultat behöver därför icke bero på något fel hos de statistiska metoderna.«

Under Korrelationsteorien forekommer det meget værdifuldt fra et teoretisk Synspunkt, at Sune Carlson drager Distinktionen mellem et direkte funktionelt Sammenhæng og et Sammenhæng, hvor der er Tale om, at Størrelserne er korrelerede.

Under Afsnittet om Korrelation gives en udmærket Fremstilling af Anvendelsen af mindste Kvadraters Metode og nærmere Analyse af Korrelationskoefficienten. Her synes jeg dog, at man savner en nærmere Understregning af, at Korrelationskoefficienten først og fremmest er værdifuld ved lineær Regression. Ved Korrelationsanalysen vilde vel i det hele taget lidt færre Formler og en stærkere Understregning af, at en Diagramstil-

ling ofte er det mest værdifulde, have været paa sin Plads, særlig naar man husker paa, hvem Bogen er skrevet for.

Under Omtalen af Sæsonudjævning, som ogsaa forekommer mig udmærket behandlet, kunde man vel nok have antydnet noget om, at hvis Afvigelserne mellem den udjævnedes Kurve og de faktiske Tal synes at fordele sig normalt, har man derigennem Sikkerhed for, at den Udjævning, der er foretaget, har været vellykket, eller sagt paa en anden Maade, der kan altsaa virkelig siges at være en normal Sæson. Ofte vil det ikke være givet, at der er Tale om en saadan fast Form paa »Sæsonen«, og i saadanne Tilfælde vil en Udjævning være ret formaalsløs.

Til Slut skal jeg i Forbindelse med Omtalen af Analyseafsnittet fremhæve, at under Omtalen af Priseniveauet kunde man maaske have berørt det meget vanskelige Spørgsmaal, om hvad Vægt man egentlig kan tillægge Beregningen af et Priseniveau, som er fremgaaet af Priser, der udviser meget forskellige Bevægelser fra et Tidspunkt til et andet. Ogsaa Spørgsmaalet om, hvorvidt de Priser, man benytter, kan anses for typiske, kunde maaske være berørt nærmere.

Ser man paa den praktiske Del af Bogen, altsaa det første Afsnit, vidner det om, at Forfatteren har en indgaaende Føling med det praktiske Livs Problemer. Naar man selv har siddet i mange Aar i en privat Virksomhed af større Omfang, er der dog ikke meget nyt i dette Afsnit, og en Del synes man maaske ogsaa er selvfølgelig, fordi man selv fra Dag til Dag har tumlet med saadanne Spørgsmaal, men ved nærmere Eftertanke tror jeg egentlig ikke, ret meget af det kan undværes.

Sune Carlson fremhæver med Rette, at det særlig er den øverste Ledelse, der har Brug for Statistik, og det drejer sig ikke alene om den interne, men ogsaa den eksterne Statistik. Af personlig Erfaring ved jeg, hvor megen Nytte man kan have af den eksterne Statistik indenfor en Blad- og Annoncevirksomhed f. Eks. ikke mindst af Produktions- og Handelsstatistiken. Sune Carlson er Tilhænger af en centraliseret Ledelse af Statistiken. Jeg kan helt slutte mig til dette Synspunkt, idet en Centralisation giver de rigeste Muligheder for den bedste Udnyttelse af Statistiken, og det er ogsaa nok den billigste for Firmaet.

I Forbindelse med Udarbejdelse af Spørgeskemaer nævner Forfatteren, at man, hvis det er gørligt, bør foretage en Forprøve med det udarbejdede Skema. Jeg er helt enig heri og vil tilmed tro, at saadanne Forprøver ikke alene bør udnyttes af Erhvervslivets Statistikere; men at ogsaa Bureaustatistikere burde overveje, om det ikke var muligt ved Udarbejdelsen af Skemaer at efterprøve Skemaformuleringen, forinden den endelige Udarbejdelse af Skemaerne.

I Begyndelsen af Bogen begrundes Sune Carlsons Nødvendigheden af at have Kendskab til Statistik bl. a. med Henvisning til, at Markedsanalysen kræver specielle Kundskaber om Analysemetoder. Dette Synspunkt forekommer mig værdifuldt og fuldstændig rigtigt. Hvis Markedsanalyser skal foretages rationelt, maa det forudsætte, at en Statistiker er med i Arbejdet. Forfatteren har dog tilsyneladende ikke uddybet Spørgsmaalet ret indgaaende, idet der som nævnt bl. a. ikke er gjort noget rigtigt ud af den bevidste Udvælgelsesmetode. Det kunde have været interessant, hvis Sune Carlson havde uddybet dette og lignende Spørgsmaal, idet Forfatterens Betragt-

ninger sikkert kunde have været et værdifuldt Supplement til Croners Betragtninger i hans udmærkede Bog om »Gallup eller opinionsundersøknin-garnas problem«.

Efter Gennemlæsningen af Bogen spørger man uvilkaarligt om man manglede noget i Bogen. Man kan da ikke undgaa at være noget forundret over, at Standardberegninger ikke er behandlet. Spørgsmaalet om sum-mariske Gennemsnit m. v. forekommer mig af saa afgørende Betydning, at Unndladelsen af et Afsnit om Standardberegninger givetvis er en Mangel ved Bogen.

Til Slut vil jeg atter fremhæve, at Sune Carlsons Bog er en god Bog, ikke mindst fordi den giver værdifulde Impulser med Hensyn til specielt Erhvervslivets statistiske Problemer, og fordi Bogen indeholder mange ud-mærkede erhvervsøkonomiske Eksempler.

Kjeld Bjerke.